

УДК 343.4/343.3/.7

ПРОБЛЕМИ СПІВВІДНОШЕННЯ СКЛАДУ ВИМАГАННЯ НЕПРАВОМІРНОЇ ВИГОДИ ІЗ СУМІЖНИМИ СКЛАДАМИ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРАВІ УКРАЇНИ

М. Хмиз

*Львівський національний університет імені Івана Франка,
вул. Університетська, 1, Львів, Україна, 79000,
e-mail: marianachmuz@meta.ua*

Визначено характер співвідношення вимагання неправомірної вигоди із суміжними складами злочинів, що містяться в інших розділах Особливої частини КК України. Зокрема зазначено, що у кримінальному праві України всі норми, які так чи інакше встановлюють відповідальність за вимагання, можна поділити на такі групи: 1) асоціація норм про вимагання із загальною нормою, передбаченою ст. 189 КК України та спеціальними нормами, передбаченими у ст. 159¹, 262, 308, 312, 313, 357, 410 КК України; 2) група норм про вимагання неправомірної вигоди як частина, так званих, корупційних злочинів: ст. 354, 368, 368³, 368⁴, 369² КК України; 3) норми, які охоплюють склади злочинів, що на думку законодавця, точно не містять ознак вимагання: ст. 206 та 355 КК України; 4) норма про злочин, у якому вимагання постає кваліфікуючою ознакою, що характеризує суспільно-небезпечні наслідки іншого злочину: ст. 320 КК України. При визначенні співвідношення між групою норм про вимагання неправомірної вигоди та загального складу вимагання, до уваги треба брати той факт, що зміст погрози при вимаганні неправомірної вигоди повинен охоплювати той факт, що негативні наслідки для потерпілої особи завжди пов'язуються із можливостями спеціального суб'єкта злочину, що обумовлені його статусом або службовою особою, або особи, яка надає публічні послуги. Це ж стосується і складу злочину, передбаченого ст. 369² КК України, однак у цьому випадку спеціальний статус суб'єкта злочину повинен бути пов'язаний із можливістю вплинути на іншу особу – особу, уповноважену на виконання функцій держави.

Ключові слова: корупція, корупційні правопорушення, корупційні злочини.

Кримінальний кодекс України використовує термін «вимагання» досить часто. У зв'язку із цим і у правозастосовувача, й у дослідника кримінального права виникає питання, як застосувати кримінальний закон у випадку, коли фактично вчинене містить у собі з об'єктивної сторони вимогу щось передати під погрозою, у разі непередання чогось застосувати до потерпілого чи інших осіб негативні (не бажані) для останнього діяння.

Питання, які порушено у цій статті не були предметом самостійного наукового дослідження. Щоправда матеріал цієї статті ґрунтується на вагомих кримінально-правових дослідженнях: проблем теоретичних засад розмежування складів злочинів, розроблених професором Л. П. Брич [1]; кримінальної відповідальності за злочини проти власності – доцент Н. О. Антонюк [2]; кримінально-правової протидії корупції – доцент В. М. Киричко [3]; наукових статей таких учених, як І. І. Гуня [4, с. 136–144], О. О. Дудорова [5, с. 180–191], В. В. Міщук [6, с. 159–165], Д. Г. Михайленко [7, с. 395–401], Д. М. Федоренко [8, с. 265–274], С. В. Якимова [9, с. 355–359].

Метою статті є визначення характеру співвідношення вимагання неправомірної вигоди із суміжними складами злочинів, що містяться майже в усіх розділах Особливої частини КК України.

Поверхневий аналіз положень Кримінального кодексу України дає нам таку картину використання законодавцем терміна «вимагання»:

– ч. 4 ст. 159¹ «Порушення порядку фінансування політичної партії, передвиборної агітації, агітації з всеукраїнського або місцевого референдуму»: Дії, передбачені частиною другою цієї статті, вчинені за попередньою змовою групою осіб, організованою групою або *поєднані з вимаганням внеску чи фінансової (матеріальної) підтримки* у здійсненні передвиборчої агітації, агітації з всеукраїнського або місцевого референдуму;

– ст. 189 «Вимагання»: Вимога передачі чужого майна чи права на майно або вчинення будь-яких дій майнового характеру з погрозою насильства над потерпілим чи його близькими родичами, обмеження прав, свобод або законних інтересів цих осіб, пошкодження чи знищення їхнього майна або майна, що перебуває в їхньому віданні чи під охороною, або розголошення відомостей, які потерпілий чи його близькі родичі бажають зберегти в таємниці (*вимагання*);

– ч. 1 ст. 206 «Протидія законній господарській діяльності»: Протидія законній господарській діяльності, тобто протиправна вимога припинити займатися господарською діяльністю чи обмежити її, укласти угоду або не виконувати укладену угоду, виконання (невиконання) якої може заподіяти матеріальної шкоди або обмежити законні права чи інтереси того, хто займається господарською діяльністю, поєднана з погрозою насильства над потерпілим або близькими йому особами, пошкодження чи знищення їхнього майна або захоплення цілісного майнового комплексу, його частини, будівель, споруд, земельної ділянки, об'єктів будівництва, інших об'єктів та незаконне припинення або обмеження діяльності на цих об'єктах та обмеження доступу до них за *відсутності ознак вимагання*;

– ч. 1 та 3 ст. 262 «Викрадення, привласнення, вимагання вогнепальної зброї, бойових припасів, вибухових речовин чи радіоактивних матеріалів або заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживанням службовим становищем»: Викрадення, привласнення, *вимагання* вогнепальної зброї (крім гладкоствольної мисливської), бойових припасів, вибухових речовин, вибухових пристроїв чи радіоактивних матеріалів або заволодіння ними шляхом шахрайства;

– ч. 1 та 3 ст. 308 «Викрадення, привласнення, вимагання наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів чи заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживання службовим становищем»: Викрадення, привласнення, *вимагання* наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів чи заволодіння ними шляхом шахрайства;

– ч. 1 та 3 ст. 312 «Викрадення, привласнення, вимагання прекурсорів або заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживання службовим становищем»: Викрадення, привласнення, *вимагання* прекурсорів або заволодіння ними шляхом шахрайства з метою подальшого збуту, а також їх збут для виробництва або виготовлення наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів;

– ч. 1 та 3 ст. 313 «Викрадення, привласнення, вимагання обладнання, призначеного для виготовлення наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів, чи заволодіння ним шляхом шахрайства або зловживання службовим становищем та інші незаконні дії з таким обладнанням»: Викрадення, привласнення, *вимагання* обладнання, призначеного для виготовлення наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів, чи заволодіння ним шляхом шахрайства, а також незаконне виготовлення, придбання, зберігання, передача чи продаж іншим особам такого обладнання;

– ч. 2 ст. 320 «Порушення встановлених правил обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів»: Ті самі дії, вчинені повторно,

або якщо вони спричинили нестачу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів чи прекурсорів у великих розмірах, або призвели до викрадення, привласнення, *вимагання* наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів чи прекурсорів або заволодіння ними шляхом шахрайства чи зловживання службовою особою своїм службовим становищем;

– ч. 4 ст. 354 «Підкуп працівника підприємства, установи чи організації»: Дії, передбачені частиною третьою цієї статті, вчинені повторно або за попередньою змовою групою осіб чи *поєднані з вимаганням* неправомірної вигоди;

– ч. 1 ст. 355 «Примушування до виконання чи невиконання цивільно-правових зобов'язань»: Примушування до виконання чи невиконання цивільно-правових зобов'язань, тобто вимога виконати чи не виконати договір, угоду чи інше цивільно-правове зобов'язання з погрозою насильства над потерпілим або його близькими родичами, пошкодження чи знищення їх майна за *відсутності ознак вимагання*;

– ч. 1 ст. 357 «Викрадення, привласнення, вимагання документів, штампів, печаток, заволодіння ними шляхом шахрайства чи зловживання службовим становищем або їх пошкодження»: Викрадення, привласнення, *вимагання* офіційних документів, штампів чи печаток або заволодіння ними шляхом шахрайства чи зловживання особи своїм службовим становищем, а так само їх умисне знищення, пошкодження чи приховування, а також здійснення таких самих дій відносно приватних документів, що зберігаються на підприємствах, в установах чи організаціях незалежно від форми власності, вчинене з корисливих мотивів або в інших особистих інтересах;

– ч. 3 ст. 368 «Прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою»: Діяння, передбачене частиною першою або другою цієї статті, предметом якого була неправомірна вигода у великому розмірі або вчинене службовою особою, яка займає відповідальне становище, або за попередньою змовою групою осіб, або повторно, або *поєднане з вимаганням* неправомірної вигоди;

– ч. 4 ст. 368³ «Підкуп службової особи юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми»: Дії, передбачені частиною третьою цієї статті, вчинені повторно або за попередньою змовою групою осіб чи *поєднані з вимаганням* неправомірної вигоди;

– ч. 4 ст. 368⁴ «Підкуп особи, яка надає публічні послуги»: Дії, передбачені частиною третьою цієї статті, вчинені повторно або за попередньою змовою групою осіб чи *поєднані з вимаганням* неправомірної вигоди;

– ч. 3 ст. 369² «Зловживання впливом»: Прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди для себе чи третьої особи за вплив на прийняття рішення особою, уповноваженою на виконання функцій держави, *поєднане з вимаганням* такої вигоди;

– ч. 1 та 4 ст. 410 «Викрадення, привласнення, вимагання військовослужбовцем зброї, бойових припасів, вибухових або інших бойових речовин, засобів пересування, військової та спеціальної техніки чи іншого військового майна, а також заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживання службовим становищем»: Викрадення, привласнення, *вимагання* військовослужбовцем зброї, бойових припасів, вибухових або інших бойових речовин, засобів пересування, військової та спеціальної техніки чи іншого військового майна або заволодіння ними шляхом шахрайства;

Отже, термін «вимагання» використаний законодавцем у Особливій частині у 16-ти статтях КК України. При цьому значення цього терміна істотно відрізняється.

П'ять статей Особливої частини КК України встановлюють відповідальність за власне вимагання неправомірної вигоди: ст. 354, 368, 368³, 368⁴, 369² КК України, використовуючи при цьому зворот «поєднане із вимаганням неправомірної (такої) вигоди».

Одна норма, передбачена ст. 189 «Вимагання», є власне загальною нормою щодо всіх видів вимагань, відповідальність за які передбачена у КК України.

Злочини, передбачені ст. 159¹, 262, 308, 312, 313, 357, 410 КК України, відображені у так званих спеціальних нормах. Спеціальний характер вказаних норм обумовлений специфічним правовим статусом предмета вимагання, серед яких можна виділити:

- внесок чи фінансова (матеріальна) підтримка;
- вогнепальна зброя (крім гладкоствольної мисливської), бойові припаси, вибухові речовини, вибухові пристрої чи радіоактивні матеріали;
- наркотичні засоби, психотропні речовини або їх аналоги;
- прекурсори;
- обладнання, призначене для виготовлення наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів;
- офіційні документи, штампи чи печатки;
- військове майно.

Вчинення вимагання щодо цих предметів повинно бути кваліфіковане за однією із ст. 159¹, 262, 308, 312, 313, 357, 410 КК України, і не може бути кваліфіковане за загальною нормою, передбаченою ст. 189 КК України.

Дві статті Особливої частини КК України містять термін «вимагання» у структурі негативної ознаки складу злочину, яка вказує на необхідність відсутності у діянні ознак вимагання. Ідеться про ст. 206 та 355 КК України. У цьому випадку відсутність ознак вимагання буде розмежувальною ознакою при визначенні співвідношення злочинів, передбачених ст. 189 та ст. 206 та 355 КК України, які перебувають у статусі суміжних складів злочинів.

В одному випадку вимагання визначено законодавцем як наслідок вчинення злочину. Ідеться про ст. 320 КК України «Порушення встановлених правил обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів», у якій серед кваліфікуючих ознак, які характеризують суспільно-небезпечні наслідки злочину названо «...призвело до вимагання наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів...».

Отже, у кримінальному праві України всі норми, які так чи інакше встановлюють відповідальність за вимагання, можна поділити на такі групи:

1) асоціація норм про вимагання із загальною нормою, передбаченою ст. 189 КК України та спеціальними нормами, передбаченими у ст. 159¹, 262, 308, 312, 313, 357, 410 КК України;

2) група норм про вимагання неправомірної вигоди як частини, так званих, корупційних злочинів: ст. 354, 368, 368³, 368⁴, 369² КК України;

3) норми, які містять склади злочинів, які, на думку законодавця, точно не містять ознак вимагання: ст. 206 та 355 КК України;

4) норма про злочин, у якому вимагання виступає кваліфікуючою ознакою, що характеризує суспільно-небезпечні наслідки іншого злочину: ст. 320 КК України.

Видається, що найбільшу складність має визначення співвідношення між першими двома виділеними групами кримінально-правових норм. При цьому ми керувалися потребою у розмежуванні загальної норми про вимагання, передбаченої у ст. 189 КК України із групою норм про вимагання неправомірної вигоди.

Першою ознакою, яка могла б лягти в основу розмежування відповідних норм, є предмет суспільно-небезпечного посягання, адже він у КК України визначений різними термінами: для загальної норми, передбаченої ст. 189 КК України це чуже майно, право на майно, вчинення будь-яких дій майнового характеру, а для «корупційних» вимагань – неправомірна вигода. Однак звернення до змісту відповідних термінів, який визначений або у доктрині кримінального права, або безпосередньо у тексті КК України, не дає однозначної відповіді про те, що предмет відповідних злочинів може бути їх розмежувальною ознакою. Цілком імовірно, і чуже майно, і право на майно, і будь-які дії майнового характеру, можуть охоплюватися нормативно визначеними поняттями «неправомірна вигода». Виникає потреба звернутися до інших ознак відповідних складів злочинів, зокрема до змісту погрози.

Потреба у дослідженні проблеми змісту погрози у вимаганні неправомірної вигоди обумовлена вкрай незадовільним визначенням цього питання безпосередньо у тексті Кримінального кодексу України (далі – КК України) та проблемами у практиці застосування відповідних положень. Наприклад, виникає проблема у розмежуванні злочинів, передбачених ст. 189 та ст. 354, 368, 368³, 368⁴, 369² КК України. При цьому ситуація ускладнюється ще й наявністю у ч. 2 ст. 189 КК України кваліфікуючої ознаки «службовою особою з використанням свого службового становища». Не сприяє однаковому розумінню та застосуванню кримінального законодавства надзвичайний динамізм його змін, у тому числі й у частині кримінальної відповідальності за вимагання неправомірної вигоди.

Базовими для вирішення поставленого у цій роботі питання є положення абзацу 5 примітки до ст. 354 КК України. Відповідно до вказаної кримінально-правової норми, у ст. 354, 368, 368³, 368⁴ цього Кодексу під вимаганням неправомірної вигоди доцільно розуміти вимогу щодо надання неправомірної вигоди з погрозою вчинення дій або бездіяльності з використанням свого становища, наданих повноважень, влади, службового становища стосовно особи, яка надає неправомірну вигоду, або умисне створення умов, за яких особа змушена надати неправомірну вигоду з метою запобігання шкідливим наслідкам щодо своїх прав і законних інтересів.

Як бачимо, зміст погрози у вимаганні неправомірної вигоди визначено законодавцем максимально абстрактно: вчинення дій або бездіяльності з використанням свого становища, наданих повноважень, влади, службового становища стосовно особи, яка надає неправомірну вигоду або створення умов, за яких особа змушена надати неправомірну вигоду з метою запобігання шкідливим наслідкам щодо своїх прав і законних інтересів. При цьому ні про характер вчинених дій або бездіяльності або створених умов, ні про їх конкретний зміст, у кримінально-правовій нормі не йдеться.

Поява у складах підкупу ознаки вимагання неправомірної вигоди не є у повному смислі новелою українського законодавства. Звернення до сучасної історії реформування кримінального антикорупційного законодавства не висвітлює поставленого у роботі питання. Так первинна редакція ст. 354 «Одержання незаконної винагороди працівником державного підприємства, установи чи організації» як криміноутворюючу ознаку містила спосіб вчинення цього посягання – шляхом вимагання. Диспозиція ст. 354 КК України до 2013 року була викладена так: Незаконне одержання шляхом вимагання працівником державного підприємства, установи чи організації, який не є службовою особою у будь-якому вигляді матеріальних благ або вигід майнового характеру у

значному розмірі за виконання чи невиконання будь-яких дій з використанням становища, яке він займає на підприємстві, в установі чи організації. Як бачимо, зміст погрози ніяк не визначено.

Поняття вимагання хабара було визначено в абзаці 4 примітки до ст. 368 КК України. Вимагання хабара у цій кримінально-правовій нормі визнавалося вимаганням службовою особою хабара з погрозою вчинення або невчинення з використанням влади чи службового становища дій, які можуть завдавати шкоди правам чи законним інтересам того, хто дає хабара, або умисне створення службовою особою умов, за яких особа вимушена дати хабара з метою запобігання шкідливим наслідкам щодо своїх прав і законних інтересів. І знову ж таки – зміст погрози у вимаганні хабара не конкретизований.

Подальша диференціація кримінальної відповідальності за різні види підкупу на підставі специфіки спеціальних суб'єктів, поставило перед законодавцем завдання визначення поняття вимагання неправомірної вигоди, яке з'явилося поряд із поняття вимагання хабара. Це завдання виконано у спосіб передбачення визначення цього поняття в абзаці 2 примітки до ст. 368³, в якій зазначалося, що вимаганням згідно з частиною четвертою ст. 368³ та 368⁴ цього Кодексу визнається вимога надання, передачі неправомірної вигоди з погрозою вчинення дій або бездіяльності з використанням свого службового становища стосовно особи, яка надає, передає неправомірну вигоду, або умисне створення особою, яка виконує управлінські функції в юридичній особі приватного права, умов, за яких особа вимушена надати, передати неправомірну вигоду з метою запобігання шкідливим наслідкам щодо своїх прав і законних інтересів. Щодо конкретизації змісту погрози – ситуація аналогічна.

Враховуючи наведене, виникає закономірне питання: вчинення яких дій або якої бездіяльності з використанням свого становища, наданих повноважень, влади, службового становища стосовно особи, яка надає неправомірну вигоду або створення яких умов, за яких особа вимушена надати неправомірну вигоду з метою запобігання шкідливим наслідкам щодо своїх прав і законних інтересів, становитиме зміст погрози у вимаганні неправомірної вигоди?

Видається, що одержати відповідь на це питання нам допоможе чинна редакція кримінально-правової заборони, сформульованої у ст. 189 КК України «Вимагання». Нагадаємо, що у ч. 1 ст. 189 КК України законодавець сформулював визначення відповідного злочину: Вимога передачі чужого майна чи права на майно або вчинення будь-яких дій майнового характеру з погрозою насильства над потерпілим чи його близькими родичами, обмеження прав, свобод або законних інтересів цих осіб, пошкодження чи знищення їхнього майна або майна, що перебуває у їхньому віданні чи під охороною, або розголошення відомостей, які потерпілий чи його близькі родичі бажають зберегти в таємниці (вимагання).

Отже, погроза у складі вимагання як злочину проти власності може виражатися у:

- 1) погрозі насильства над потерпілим чи його близькими родичами;
- 2) погрозі обмеження прав, свобод або законних інтересів цих осіб;
- 3) погрозі пошкодження чи знищення їхнього майна або майна, що перебуває у їхньому віданні чи під охороною;
- 4) погрозі розголошення відомостей, які потерпілий чи його близькі родичі бажають зберегти в таємниці.

Чи можна екстраполювати положення щодо змісту погрози у вимаганні як злочину проти власності на зміст погрози у вимаганні неправомірної вигоди як

корупційного посягання? Для відповіді на це запитання, варто враховувати специфіку вимагання неправомірної вигоди як корупційного посягання. Здається не даремно законодавець, визначаючи відповідне поняття у примітці до ст. 354 КК України, використав конструкцію зв'язку вчинених дій чи бездіяльності або створених умов із такими чинниками:

- 1) використання свого становища;
- 2) використання наданих повноважень;
- 3) влади;
- 4) службового становища щодо особи, яка надає неправомірну вигоду.

При цьому уніфікованість аналізованих положень примітки до ст. 354 КК України обумовив використання цих різних можливостей специфічного статусу спеціальних суб'єктів різних видів підкупу. Для злочину, передбаченого ст. 354 КК України, – становище; для посягання, передбаченого ст. 368, – влади чи службового становища; для посягань, відповідальність за які передбачена у ст. 368³ та 368⁴ КК України, – наданих повноважень; а для норми, передбаченої ст. 369,² – впливу. При цьому відмінність у термінах не означає відмінності у змісті – у всіх нормах по суті йдеться про якісь додаткові можливості, обумовлені спеціальним статусом суб'єкта. Тож, якщо припустити, що спеціальний суб'єкт має можливості, обумовлені його статусом (становищем, владою, службовим становищем, наданими повноваженнями, впливом), вчинити погрозу насильства над потерпілим, обмеження прав, свобод або законних його інтересів, пошкодження чи знищення відповідного майна, або розголошення відомостей, які потерпілий бажає зберегти в таємниці, той з зміст погрози у вимаганні неправомірної вигоди буде тотожним змісту погрози у вимаганні як злочину проти власності.

Видається, що відповідь на поставлене запитання має бути ствердною. Щодо обмеження прав, свобод та законних інтересів потерпілого, у дослідників не повинно виникати жодних сумнівів, оскільки й старі редакції КК України передбачали термінологічні звороти «...можуть завдати шкоди правам чи законним інтересам того, хто дає хабара...» (примітка до ст. 368 КК України у редакції 7 квітня 2011 року); й діючі текстуальні формулювання аналізованого нормативного акту «...з метою запобігання шкідливим наслідкам щодо своїх прав і законних інтересів...» – однозначно дають підстави для такого висновку.

Щодо інших форм вираження змісту погрози у вимаганні, видається, також можна стверджувати, що кожна з них може бути реалізована шляхом дії чи бездіяльності із використанням свого становища, наданих повноважень, влади, службового становища, впливу стосовно особи, яка надає неправомірну вигоду. Спеціальний суб'єкт може мати владу і, використовуючи її, погрожувати насильством (наприклад, працівник поліції). Спеціальні суб'єкти різних видів мають доступ до персональних даних осіб, що можуть містити відомості, які особа бажає зберегти у таємниці і також можуть погрожувати їх розголошенням. І на кінець, специфічний статус спеціального суб'єкта може надавати йому можливість доступу до чужого майна, що своєю чергою дає можливість погрожувати його знищенням чи пошкодженням.

Отже, зміст погрози у вимаганні неправомірної вигоди збігається зі змістом погрози у вимаганні як злочину проти власності. Тож, і ця ознака не може виступати у ролі розмежувальної.

У якості **висновку** видається необхідним відзначити, що розмежування між відповідними посяганнями можна проводити лише за ознакою, визначеною за допомогою системного тлумачення КК України. Саме визначення вимагання

неправомірної вигоди містить положення, яке дає можливість провести відповідне розмежування, адже, відповідно до положень примітки до ст. 354 КК України, у ст. 354, 368, 368³ і 368⁴ цього Кодексу під вимаганням неправомірної вигоди варто розуміти вимогу щодо надання неправомірної вигоди з погрозою вчинення дій або бездіяльності з використанням свого становища, наданих повноважень, влади, службового становища стосовно особи, яка надає неправомірну вигоду, або умисне створення умов, за яких особа вимушена надати неправомірну вигоду з метою запобігання шкідливим наслідкам щодо своїх прав і законних інтересів. Примітка ж до ст. 45 КК України відносить відповідну групу злочинів, передбачених ст. 354, 368, 368³, 368⁴, 369² КК України до корупційних. Відповідно до положень ст. 1 Закону України «Про запобігання корупції», корупція визначається як використання особою, зазначеною у ч. 1 ст. 3 цього Закону, наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей з метою одержання неправомірної вигоди або прийняття такої вигоди чи прийняття обіцянки/пропозиції такої вигоди для себе чи інших осіб або відповідно обіцянка/пропозиція чи надання неправомірної вигоди особі, зазначеній у ч. 1 ст. 3 цього Закону, або на її вимогу іншим фізичним чи юридичним особам з метою схилити цю особу до протиправного використання наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей. Тож, до уваги треба брати факт, що зміст погрози при вимаганні неправомірної вигоди повинен охоплювати той факт, що негативні наслідки для потерпілої особи завжди пов'язуються із можливостями спеціального суб'єкта злочину, що обумовлені його статусом або службовою особою, або особою, яка надає публічні послуги. Це ж стосується і складу злочину, передбаченого ст. 369² КК України, однак у цьому випадку спеціальний статус суб'єкта злочину повинен бути пов'язаний із можливістю вплинути на іншу особу – особу, уповноважену на виконання функцій держави.

Список використаних джерел

1. Антонюк Н. О. Кримінально-правова охорона власності: навчальний посібник. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2012. 514 с.
2. Брич Л. П. Теорія розмежування складів злочинів: монографія. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2013. 712 с.
3. Гуня І. І. Особливості об'єктивної сторони вимагання // Форум права. 2014. № 1. С. 136–144.
4. Дудоров О. О., Ризак Я. В. Проблемні питання вимагання неправомірної вигоди при вчиненні підкупу службової особи юридичної особи приватного права // Вісник кримінального судочинства. 2015. № 1. С. 180–191.
5. Киричко В. М. Кримінальна відповідальність за корупцію. Харків: Право, 2013. 424 с.
6. Михайленко Д. Г. Правова природа вимагання хабара та неправомірної вигоди // Актуальні проблеми держави і права: збірник наукових праць. Одеса, 2010. Вип. 55. С. 395–401.
7. Міщук В. В. Відмінність вимагання від подібних складів злочинів за кримінальним законодавством України // Право. 2013. № 23. С. 159–165.
8. Федоренко Д. М. Вимагання: співвідношення загальної і спеціальної кримінально-правових норм // Питання боротьби зі злочинністю: зб. наук. пр. Харків: Право, 2013. Вип. 25. С. 265–274.
9. Якимова С. В. Вимагання у зв'язку з підкупом, за кримінальним законодавством України // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія: Юридичні науки. 2015. Вип. 8 (25). С. 355–359.

References

1. Antoniuk, N. O. (2012). *Criminal legal protection of ownership: a manual*. Lviv: LNU imeni Ivana Franka.
2. Brych, L. P. (2013). *Theory of differentiation of crimes: monograph*. Lviv: Lvivskiy derzhavnyi universytet vnutrishnikh sprav.
3. Hunia, I. I. (2014). Features of the objective side of extortion. *Forum prava № 1*, 136–144.
4. Dudorov, O. O., Ryzak, Ya. V. (2015). Problem issues of extortion of illegal benefit in the Commission of bribery of officials of legal entities of private law. *Visnyk kryminalnoho sudochynstva, 1*, 180–191.
5. Kyrychko, V. M. (2013). *Criminal responsibility for corruption*. Kharkiv: Pravo.
6. Mykhailenko, D. H. (2010). The Legal nature of extortion of a bribe and undue advantage. *Aktualni problemy derzhavy i prava: zbirnyk naukovykh prats, 55*, 395–401.
7. Mishchuk, V. V. (2013). Difference between extortion from similar offenses under the criminal law of Ukraine. *Pravo, 23*, 159–165.
8. Fedorenko, D. M. (2013). Extortion: the ratio of General and special criminal law. *Pytannia borotby zi zlochynnistiu: zb. nauk. pr., 25*, 265–274.
9. Iakymova, S. V. (2015). Extortion in connection with bribery under the criminal law of Ukraine. *Visnyk Natsionalnoho universytetu «Lvivska politehnika». Seriya: Yurydychni nauky, 8 (25)*, 355–359.

*Стаття: надійшла до редакції 01.03.2017
прийнята до друку 22.03.2017*

**THE PROBLEM OF THE CORRELATION STRUCTURE
OF EXTORTION OF UNDUE ADVANTAGE WITH RELATED
OFFENCES IN THE CRIMINAL LAW OF UKRAINE**

M. Chmyz

*Ivan Franko National University of Lviv,
1, Universitetska Str., Lviv, 79000, Ukraine
e-mail: marianachmuz@meta.ua*

The article determines the nature of the correlation of extortion of unlawful benefits with related offences, contained almost in other sections of the special part of the Criminal Code of Ukraine. The Criminal Code of Ukraine uses the term «extortion» quite often. In this regard, and a law, and researcher in criminal law, the question is how to apply the criminal law when in fact committed includes with the objective of the requirement to pass something under threat in case the transfer of something applied to the victim negative or other persons (not desirable) for the last act.

In particular, noted that in the criminal law of Ukraine all provisions (norms) that somehow establish responsibility for extortion, can be divided into the following groups: 1) Association rules on extortion from the general rule under Art. 189 of the Criminal Code of Ukraine and the specific rules provided for in Art. Art. 159-1, 262, 308, 312, 313, 357, 410 Criminal Code of Ukraine, 2) a group of rules on extortion undue advantage as part of the so-called corruption crimes: art. Art. 354, 368, 368-3, 368-4, 369-2 Criminal Code of Ukraine, 3) rules containing offenses, which the legislator certainly not have signs demanding: Art. Art. 206 and 355 of the Criminal Code of Ukraine; 4) the rate of crime in which acts of extortion qualified by characterizing socially dangerous consequences of another crime: art. 320 of the Criminal Code of Ukraine. In determining the ratio between the group rules on extortion undue

advantage of extortion and general, should take into account the fact that the content threats in situation of extortion undue advantage should cover the fact that the negative consequences for the victim are always opportunities associated with special subject offense caused by his status or official or a person who provides public services. The same applies to the offense under Art. 369-2 Criminal Code of Ukraine, but in this case the special status of the perpetrator must be related to the ability to influence another person - a person authorized to perform state functions.

As a conclusion it seems necessary to note that the distinction between the respective encroachments can be conducted only on the grounds specified through system of interpretation of the Criminal Code of Ukraine. The term «extortion» used by the legislator in a special part in the 16 articles of the Criminal Code of Ukraine. The value of this time is very different. Five articles of the Criminal Code of Ukraine establish responsibility for their own extortion undue advantage: Art. Art. 354, 368, 368-3, 368-4, 369-2 Criminal Code of Ukraine, using the turn «combined with extortion undue (any) benefit». One rule under Art. 189 «Extortion» is actually a general rule for all kinds of extortion, responsibility for which the Criminal Code of Ukraine. The crimes under Art. Art. 159-1, 262, 308, 312, 313, 357, 410 Criminal Code of Ukraine are reflected in the so-called special regulations.

Keywords: corruption, corrupt delicts, corrupt crimes.